

Bevrijdingsverhalen

Werkgroep Woord en Beeld Erfgoedplatform gemeente Heumen interviewt inwoners van Overasselt over oorlogsbeleving voor, tijdens en na WO II.

'Je zag helemaal niet dat het een jongetje uit Nijmegen was'

In het voorjaar van 2014 zitten we (Liesbeth Arts-van Casteren en Willy Gijsbers) aan tafel in de huiskamer van Jan Jenniskens uit Overasselt. Hij is geboren op 21 september in 1929. Hij was 11 toen de oorlog begon en woonde met zijn ouders, broers en zussen op boerderij De Nagelhorst aan de Kasteelsestraat. Het bedrijf is inmiddels overgenomen door Jans zoon Frank. Het gezin bestond uit vader, Alphons Jenniskens, moeder Nelly Jenniskens-Martens en 9 kinderen: 6 meisjes, 3 jongens. Jans vader heeft voor priester gestudeerd tot hij zes-zevenentwintig jaar was. Hij was bijna klaar. Hij deed zijn opleiding in België en sprak daardoor vloeiend Frans. Uiteindelijk koos hij toch voor een gezin en een bedrijf.

Jan was getrouwd met Annie van Erp. Zij hadden drie kinderen. Jan was tuinder en boer op De Nagelhorst. Hij heeft zijn hele leven gewijd aan het bedrijf met de toekomst steeds helder voor ogen. Jan volgt ook nu nog met grote belangstelling de ontwikkelingen in de agrarische sector. Hij fietst en wandelt graag en steekt in het horecabedrijf van zijn dochter Marijke regelmatig de handen uit de mouwen.

De oorlog betekende voor Jan vooral dat er soldaten op stal lagen, er een onderduiker was en dat een groot aantal evacués tijdelijk in de boerderij woonde. Het bombardement op Nijmegen (februari 1944) en de landing van de parachutisten in Overasselt hebben grote indruk op Jan gemaakt.

“Toen de oorlog uitbrak was ik elf. Ik zat al in Nijmegen op school, de lessen gingen gewoon door. We gingen met de fiets, met harde banden. Met onze Toon en met Jos van Kuppenveld, van de boterfabriek. Tijdens het bombardement in Nijmegen zaten we in de schuilkelder. Het was best een mooie dag, ik meen dat de zon scheen. Hoe lang we in die kelder hebben gezeten weet ik niet meer. Of ik bang was? Ik weet het niet. Ik wilde wel zo snel mogelijk naar huis om te laten zien dat we er nog waren. In de Hertogstraat, waar ik op school zat, was alles nog heel. We zijn net aan het bombardement ontkomen. De vernielingen hebben we pas achteraf gezien. De gewonden gingen met een hondenkar met grote wielen in een rijtje naar het ziekenhuis, in het centrum misschien met de tram. Er was geen ander vervoer.

We hadden weinig kleren. De kleding werd gerepareerd, vooral doordeweekse kleren. De meisjes repareerden de kleding. Eigenlijk was het niet om aan te zien.

Eten was er voldoende. Wij hadden vier hectaren erwten. We hielden wel wat achter, ja. De zakken met erwten gingen in de kafhoop. Er kwam een controleur kijken, geen Duitser,

gewoon een burger, bijvoorbeeld uit Balgoy. Die liep af en toe weg en dan pakte Toon Arts, die bij ons werkte, een zak erwten. Ik denk dat met ons pap was afgesproken hoeveel hij eronder moest gooien. Ons vader vertelde ons dat het voor mensen met een groot huishouden was. Die moesten geholpen worden. Er werd niet geruild, er werd betaald. Wij hadden zelf ook een groot gezin; wij waren met negen. Ook het varken werd geslacht. Uiteraard stiekem.

We hebben drie jaar een onderduiker gehad. Die werkte bij ons gewoon mee met onze Piet. Hij was, denk ik, ook 18, 19, 20 en ongetrouwd. Frans Leijssen (*zie foto rechts*) uit Nijmegen. Hij moest naar Duitsland om te werken en daarom was hij ondergedoken. Hij ging niet naar de bijeenkomsten van de onderduikers. Hij zei: 'Dat zijn de eerste plaatsen waar je gegrepen wordt als er iemand is die het verradt'. Hij sliep 's nachts niet bij ons in huis. Net achter de brandgevel hadden wij, van hout, een ruimte waar het smokkelkoren lag. Daar stond een bed en daar sliep hij. En achter op stal was een knechtenkamertje. Daar zaten schuine planken, die we hadden losgemaakt en dat fungeerde als een luik. Frans kon dat aan de achterkant blokkeren. Met een schaaf. Frans was een koele kikker. Aardige man met een heel mooi karakter. Als hij bij ons op het land aan de gang was dan zag je helemaal niet dat het een jongetje uit Nijmegen was. Hij kon enorm aanpakken. Bij het maaien met de binder zat onze Piet op de binder en moest Frans de roggegarven afduwen omdat de rogge te lang was. En dan zei ons pap: Kun je dat zo lang volhouden? Hij zei altijd ja. Wat hij kon dat deed hij ook.

Hij is vertrokken, met de Engelsen mee. We waren hem in één keer kwijt. Afscheid? Jawel, later. We zijn hem veertien dagen, drie weken kwijt geweest. Hij kwam terug en vertelde waar hij overal geweest was.

De lagere school in Overasselt werd tijdens de evacuatie ook gebruikt voor het opvangen van evacués. Dat was een beetje het hoofdkwartier van de Engelsen. Onze Piet heeft met het rijtuig gereden. Dat waren Engelsen die hun arm of een been gebroken hadden. De parachutisten vielen toen veel harder dan tegenwoordig. Ze vielen soms in een boom, ze konden niet sturen. De school was ziekenboeg. Ik ben er nooit binnen geweest. Toentertijd kon je die knollen (paarden), zonder vast te zetten gewoon laten staan. Ik denk dat er toen geen les was. Wij zijn denk ik wel enkele weken thuis geweest. Er was munitie, er was chocola, er was van alles. Toen kwamen de zweefvliegtuigen. Daar ben ik ook in geweest, ja. Er lag er een op het land, tussen het huidige De Punt (Garstkampsestraat,) en ons (Kasteelsestraat) in. Wij hebben niet gezien wie eruit gekomen is want de boomgaard stond er tussenin. Daags erna zagen we dat pas.

Wij gingen ook altijd op strooptocht. Geen kattenkwaad of iets vervelends uithalen maar wel jezelf overal oriënteren op wat er was. Daar tegenover Janssen daar was vroeger de laan, die vroeger bij 'Het Kasteel' van Janssen (nu de Hibmahoeve, Kasteelsestraat) heeft gehoord. En

daar stonden wij toen die parachutisten landden. Ja, twee, drie meter ervan af. En wij vonden dat dat best hard ging. Dan duikelden ze achterover. Het gaf toch nogal wat geluid. We hebben het van dichtbij gezien.

De Engelsen kwamen voor ons onverwacht. Er zullen wel mensen zijn geweest die het wisten zoals Huub Thijssen van de maalderij. (De molen stond achter hun huis aan Hoogstraat). Huub Thijssen zat bij de ondergrondse. En Gerard Derks, van Thé Derks, de broer van de opa van de huidige bakkers Derks. De munitieschepen lagen al aan de Mevrouwswai aan de Maas. Wij wisten dat. Onze Piet heeft de munitie met kar en paard opgehaald. Die was twintig, die mocht met paard en kar rijden. Wij als klootjongens gingen mee. Daar waren de vliegtuigen.

Jan 1943, 14 jaar, foto familie

Daar werd later geland. Bij Hendje Schel, waar Thijs Broens nu woont, had je de lage en de hoge Mevrouwswai, dat was 18 bunder. Ik denk dat de weiden van een bepaalde mevrouw zijn geweest. Wij hebben in de lage Mevrouwswai gelegen. De moffen waren al weg op het moment dat we spullen uit de boot gingen ophalen. De week na het vertrek van de Duitsers. Zondags is de landing geweest.

Zondagsmorgens kwamen de parachutisten. Ze vielen in de weides van Tontje Derks, bij ons aan de overkant van de weg. We liepen ernaar toe. We stonden er twee meter vanaf. Zo'n

parachute was net een grote paraplu. Die vielen toen nog hard. De parachutisten liepen meteen weg. Om elf uur waren de moffen er nog. Om een uur vielen de Engelsen.

Een Duitser had zijn revolver verloren waar wij in het zand gespeeld hadden. Die Duitsers liepen naar binnen en ze staken met dolken in elke deur. Wij moesten met de rug tegen de muur gaan staan, buiten. Moeder en vader stonden ook in het rijtje. Toen hebben we het best even moeilijk gehad.

Kinderen Jenniskens 1939, Jan 10 jaar, helemaal rechts

Ik stond er ook bij. En ons Jo en Jet, die konden wat Duits. Die zeiden: "We zien iets blinken in het zand." Toen was alles opgelost. Toen liepen ze door. Het waren er een stuk of drie. Wat er gebeurd zou zijn als ze de revolver niet gevonden hadden, dat weet ik niet.

Wij kregen wel eens iets van de soldaten die bij ons in de boomgaard gelegen hadden. Er was een sergeant en die kwam regelmatig corned beef brengen. Op het laatst liep hij zo de keuken in en dan zette hij het daar ook in de kast. Hij wist ondertussen in welke kast het moest staan.

Groesbeek hebben wij ook plat gezien. Wij zijn met de fiets gegaan. Stiekem. Met de jongens van Derks, Piet en Gerard, met zijn drieën. De meisjes niet, die bleven thuis. We wisten de

weg niet eens naar Groesbeek. Wij hebben de koeien zien liggen. In Groesbeek was het heel erg, daar was alles plat.

We hadden een behoorlijk aantal evacués. In het bakhuis twee echtparen. Die mensen hebben daar best nog gaaf gezeten. Ze konden natuurlijk hout stoken, dat konden ze pakken. Ze zijn de hele winter, tot de lente, gebleven. Zij kookten zelf. Piepers hebben ze van ons gehad. Er zal wel niet veel vlees bij hebben gehoord. Of misschien van onze ouders. Ja,

ik ben er wel eens binnen geweest, niet zoveel want je moet het toch ook allemaal kunnen verwerken. Ja, wij dachten die mensen zijn van huis af. Misschien is er thuis wel niets meer. Er werd niet persé over gepraat want wij waren ook maar bijloperij, wij waren al naar bed als de ouderen in de kamer kwamen. En dan hadden we in huis een slaapkamer boven. Daar konden drie tweepersoons bedden staan en daar kon dan nog een nachtkastje tussen. En op de overloop

had je een grote kamer tot aan de achtergevel. Daar sliepen de kinderen. We hadden op de opkamer ook nog twee slaapkamers. En daar sliepen de evacués. Er zaten twee oude dames en twee dochters, van ieder een. Die zaten de hele dag in de huiskamer. Ze sliepen in de voorkamer gewoon op de bank of op een stoel; er waren geen bedden meer.

Wij gingen gewoon ons gang. Wij aten in de keuken, zij kregen het eten in de kamer. Wij waren ook met dertien man hè? Met een onderduiker erbij. En dan hadden we op stal ook nog soldaten. En op de stalzolder Engelse soldaten. Wij waren toen al bevrijd, Groesbeek nog niet. En die mensen waren natuurlijk ook allemaal helemaal over de toeren. Al met al is dat toch wel aardig goed gegaan.

Jan heeft ook het een en ander verteld over de periode na de oorlog, zijn vriendschappen, familiebezoeken, het boerenleven enz. Mogelijk dat de opnames hiervan op een later moment gebruikt gaan worden.

Willy Gijsbers, maart 2015